

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (teine koda)

5. juuli 2018*

Eelotsusetaotlus – Õigusalane koostöö kriminaalasjades – Raamotsus 2008/675/JSK –
Teises liikmesriigis varem tehtud süüdimõistva kohtuotsuse arvessevõtmine uues
kriminaalmenetluses – Teises liikmesriigis kriminaalkorras süüdimõistmise tunnustamise erimenetlus –
Varasema otsuse läbivaatamine ja õiguslik ümberkvalifitseerimine – Vastastikuse tunnustamise
põhimõte – ELTL artikli 82 lõige 1

Kohtuasjas C-390/16,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Szombathelyi Törvéyszéki (Szombathely kohus, Ungari) 19. mai 2016. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 13. juulil 2016, menetluses järgmise isiku suhtes:

Dániel Bertold Lada,

EUROOPA KOHUS (teine koda),

koosseisus: koja president M. Ilešič, Euroopa Kohtu president K. Lenaerts teise koja kohtuniku ülesannetes, kohtunikud C. Toader, A. Prechal (ettekandja) ja E. Jarašiūnas,

kohtujurist: Y. Bot,

kohtusekretär: ametnik I. Illéssy,

arvestades kirjalikku menetlust ja 6. detsembri 2017. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- Ungari valitsus, esindajad: M. Z. Fehér ja M. M. Tátrai,
- Tšehhi valitsus, esindajad: M. Smolek ja J. Vlácil,
- Euroopa Komisjon, esindajad: A. Sipos, R. Troosters ja S. Grünheid,

olles 6. veebruari 2018. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

* Kohtumenetluse keel: ungari.

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus käsitleb küsimust, kuidas tõlgendada ELTL artikleid 67 ja 82, Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklit 50, 19. juunil 1990 Schengenis (Luksemburg) allkirjastatud konventsiooni, millega rakendatakse 14. juuni 1985. aasta Schengeni lepingut Beneluxi Majandusliidu riikide, Saksamaa Liitvabariigi ja Prantsuse Vabariigi valitsuste vahel nende ühispiiridel kontrolli järkjärgulise kaotamise kohta (EÜT 2000, L 239, lk 19; ELT eriväljaanne 19/02, lk 9), artiklit 54 ja nõukogu 24. juuli 2008. aasta raamotsust 2008/675/JSK, mis käsitleb Euroopa Liidu liikmesriikides tehtud süüdimõistvate kohtuotsuste arvessevõtmist uutes kriminaalmenetlustes (ELT 2008, L 220, lk 32).
- 2 Taotlus on esitatud Ungari kohtus algatatud menetluses, milles palutakse tunnustada Dániel Bertold Lada süüdimõistmist teises liikmesriigis tehtud ja nüüdseks jõustunud kohtuotsusega.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

- 3 Raamotsuse 2008/675 põhjendustes 2, 5–7 ja 13 on öeldud:

„(2) Nõukogu võttis 29. novembril 2000 vastu meetmeteprogrammi kriminaalasjades tehtud otsuste vastastikuse tunnustamise põhimõtte rakendamiseks, mis sätestab „ühe või mitme õigusakti vastuvõtmise, millega nähakse ette põhimõte, et ühe liikmesriigi kohtul peab olema võimalik võtta arvesse teiste liikmesriikide kohtutes kriminaalasjades tehtud lõplikke otsuseid, et hinnata õiguserikkuja varasemat karistatust, teha kindlaks, kas ta on toime pannud korduvaid kuritegusid ja määrata kohaldatavad karistusliigid ja nende täitmisele pööramise kord.

[...]

(5) Tuleks kinnitada põhimõtet, mille kohaselt peaks muudes liikmesriikides tehtud süüdimõistvatel kohtuotsustel olema samaväärne toime kui liikmesriigi kohtutes siseriikliku õiguse alusel tehtud süüdimõistvatel kohtuotsustel olenemata sellest, kas see toime puudutab faktilisi asjaolusid või menetlus- või materiaalõigust. Käesoleva raamotsuse eesmärk ei ole siiski ühtlustada erinevate siseriiklike õigusaktidega varasematele süüdimõistvatele kohtuotsustele antud tagajärgi ja kohustus võtta teistes liikmesriikides tehtud varasemaid süüdimõistvaid kohtuotsuseid arvesse kehtib ainult sellises ulatuses, nagu siseriikliku õiguse kohaselt võetakse arvesse liikmesriigis tehtud varasemaid süüdimõistvaid kohtuotsuseid.

(6) Erinevalt muudest vahenditest ei ole käesoleva raamotsuse eesmärk viia liikmesriigis täide teises liikmesriigis tehtud otsuseid, vaid pigem võimaldada ühes liikmesriigis tehtud varasema süüdimõistva kohtuotsuse olemasoluga kaasnevate tagajärgede arvestamist teises liikmesriigis toimuvate uute kriminaalmenetluste puhul sellises ulatuses, nagu varasemate siseriiklike süüdimõistvate kohtuotsuste tagajärgi võetakse arvesse kõnealuse teise liikmesriigi õiguse kohaselt.

Seetõttu ei sisalda käesolev raamotsus kohustust võtta selliseid varasemaid süüdimõistvaid kohtuotsuseid arvesse näiteks siis, kui kohaldatavate õigusaktide kohaselt saadud teave ei ole piisav, kui süüdimõistva kohtuotsuse tegemine siseriiklikult ei oleks olnud võimalik sellise teo suhtes, mille suhtes varasem süüdimõistev kohtuotsus oli tehtud, või kui varem määratud karistust siseriiklikus õigussüsteemis ei tunta.

(7) Teises liikmesriigis tehtud süüdimõistva kohtuotsuse toime peaks olema samaväärne siseriikliku otsuse toimega kriminaalmenetluse kohtueelses etapis, kohtumenetluse käigus ja karistuse täideviimisel.

[...]

(13) Käesolevas raamotsuses austatakse liikmesriikide erinevaid lahendusi ja menetlusi, mis on vajalikud teises liikmesriigis tehtud varasema süüdimõistva kohtuotsuse arvessevõtmiseks. Varasema süüdimõistva kohtuotsuse läbivaatamise võimaluse välistamine ei peaks takistama liikmesriiki tegemast vajaduse korral otsust anda sellisele varasemale süüdimõistvale kohtuotsusele samaväärne õiguslik toime. Nimetatud otsuse tegemisega seotud menetlused ei tohiks siiski vajalikku aega ning vajalikke menetlusi või formaalsusi silmas pidades teha võimatuks samaväärse õigusliku toime andmist teises liikmesriigis tehtud varasemale süüdimõistvale kohtuotsusele.“

4 Raamotsuse artikli 1 lõikes 1 on sätestatud:

„Käesoleva raamotsuse eesmärk on kindlaks määrata tingimused, mille kohaselt võetakse liikmesriigis isiku vastu alustatud kriminaalmenetluses arvesse sama isiku suhtes teises liikmesriigis muudel asjaoludel tehtud varasemaid süüdimõistvaid kohtuotsuseid.“

5 Raamotsuse artiklis 3 „Teises liikmesriigis tehtud süüdimõistva kohtuotsuse arvessevõtmine uues kriminaalmenetluses“ on sätestatud:

„1. Kõik liikmesriigid tagavad, et isiku vastu alustatud kriminaalmenetluses võetakse sama isiku kohta teistes liikmesriikides muudel asjaoludel tehtud varasemaid süüdimõistvaid kohtuotsuseid, mille kohta on saadud teavet vastavalt vastastikust õigusabi või karistusregistrite andmete vahetamist käsitlevatele kohaldatavatele õigusaktidele, arvesse sellises ulatuses, nagu siseriikliku õiguse kohaselt võetakse arvesse siseriiklikult tehtud varasemaid süüdimõistvaid kohtuotsuseid, ning neile antakse samaväärne õiguslik toime nagu siseriiklikult tehtud varasematele süüdimõistvatele kohtuotsustele.

2. Lõiget 1 kohaldatakse kriminaalmenetluse kohtueelses etapis, kohtumenetluse käigus ning süüdimõistva kohtuotsuse täideviimisel eelkõige seoses kohaldatava menetluskorraga, sealhulgas seoses [...] karistuse liigi ja raskusastme määramise või kohtuotsuste täitmise korraga.

3. Lõikes 1 ette nähtud teistes liikmesriikides tehtud varasemate süüdimõistvate kohtuotsuste arvessevõtmisel ei ole sekkuvat, tühistavat ega läbivaatavat toimet varasemate süüdimõistvate kohtuotsuste ega selliste otsuste suhtes, mis on seotud kohtuotsuste täideviimisega uut menetlust läbi viivas liikmesriigis.

[...]“

Ungari õigus

6 1996. aasta seaduse nr XXXVIII rahvusvahelise koostöö kohta kriminaalasjades (a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről szóló 1996. évi XXXVIII. törvény, edaspidi „kriminaalasjades tehtava rahvusvahelise koostöö seadus“) § 46 on sõnastatud järgmiselt:

„(1) Justiitsminister saab teated, mis võimaldavad välisriigi kohtuotsust tunnustada, ning välisriigist pärinevad taotlused kanda üle vabadusekaotuse või vabadust piirava julgeolekumeetme [...] täideviimine, ning [...] saadab need pädevale kohtule. [...]

[...]

(2) Euroopa Liidu mõne muu liikmesriigi vastava pädevusega keskasutuse poolt saadetud kohtuotsuste tunnustamise menetlus tuleb algatada hiljemalt liikmesriigi kohtuotsust puudutavas teates kindlaks määratud karistusregistrist kustutamise kande kehtima hakkamise kuupäeval.

(3) Kui käesolevas seaduses ei ole ette nähtud teisiti, reguleerivad kohtumenetlust [1998. aasta seaduse nr XIX, millega kehtestatakse kriminaalmenetluse seadustik (a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény)] XXIX peatüki üldsätted erimenetluste kohta [...].“

7 Seaduse IV jaotise 1. peatükk „Välisriigis tehtud kohtuotsuse kehtivuse tunnustamine“ sisaldab paragrahve 47 ja 48.

8 Seaduse § 47 sätestab:

„(1) Välisriigi kohtu jõustunud kohtuotsusel on Ungari kohtuotsusega samaväärne õigusjõud, kui täideviija suhtes välisriigis toimunud menetlus või talle mõistetud karistus või tema suhtes kohaldatud meede ei ole vastuolus Ungari õiguskorraga.

[...]

(3) Juhul kui Ungari kohus tunnustab välisriigi kohtuotsust, tuleb seda mõista nii, nagu oleks Ungari kohus andnud ise süüteoale jõustunud kohtuotsusega hinnangu.

[...]“

9 Sama seaduse § 48 sätestab:

„1. Kohus on seotud oma otsuse tegemisel välisriigi kohtu poolt tuvastatud asjaoludega.

2. Menetluse käigus tuvastab kohus, millised on õiguslikud tagajärjed, mis Ungari õiguses omistatakse süüdimõistvale kohtuotsusele. Kui välisriigi kohtu otsusega mõistetud karistus või meede ei ole Ungari õigusega täielikult kooskõlas, tuvastab kohus oma otsuses, milline on vastavalt Ungari õigusele kohaldatav karistus või meede, tagades, et see vastab võimalikult suures ulatuses välisriigi kohtu mõistetud karistusele või meetmele, ja teeb täitmise taotluse korral seega otsuse karistuse või meetme täitmise kohta.

3. Kohaldatava karistuse või meetme tuvastamisel tuleb lähtuda teo toimepanemise ajal kehtinud seadusest. Kui kohaldatava karistuse või meetme tuvastamise ajal kohaldatavast Ungari seadusest ilmneb, et kõnealune tegu ei ole enam süütegu või et selle eest tuleb mõista kergem karistus, kohaldatakse uut seadust.

[...]

5. Juhul kui välisriigi kohtu poolt määratud vabaduskaotusliku karistuse täideviimise viisi või sisu ei ole võimalik ühildada Ungari seadustega, mõistab kohus karistuse ja selle kestuse kohtuotsuse aluseks olevatele faktilistele asjaoludele vastava süüteo eest Ungari seaduste alusel, Ungari karistusseadustikus ette nähtud karistussätte piirides ja võttes arvesse eeskirju, mis reguleerivad karistuse mõistmist, karistuse määra, sealhulgas selle täideviimise viisi ning tingimisi vabastamist käsitlevaid eeskirju. Juhul kui välisriigi kohtu määratud vabaduskaotuslik karistus on lühem kui see, mida oleks võimalik määrata Ungari seaduse alusel – ka karistusseadustiku karistuse mõistmise kergendavaid asjaolusid arvesse võttes –, vastab kohtu poolt mõistetud vabaduskaotusliku karistuse kestus välisriigi kohtu poolt mõistetud karistuse kestusele. Kohtu poolt mõistetud karistuse kestus ei tohi olla pikem kui välisriigi kohtu poolt määratud karistuse kestuses.

[...]

7. Kohus teatab välisriigi kohtuotsuse tunnustamisest karistusregistrit pidavale asutusele.

[...]“

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

- 10 Landesgericht Wiener Neustadt (liidumaa kohus Wiener Neustadtis, Austria) mõistis 8. jaanuaril 2016 Ungari kodanikule D.B. Ladale kriminaalasjas 14 kuu pikkuse vabadusekaotusliku karistuse sissetungimisega katse eest varastada suure väärtusega esemeid. Kohus otsustas, et ta peab sellest karistusest ära kandma 11 kuud, samas kui vangistusest 3 kuu pikkuse osa täideviimine peatati.
- 11 Nimetatud kohus kuulutas oma otsuse avalikul kohtuistungil, millel süüdistatav oli isiklikult kohal, viibides eelvangistuses. Teda abistas kaitsja, istungist sai ta tõlgi vahendusel osa võtta oma emakeeles.
- 12 Kohus edastas D. B. Lada suhtes tehtud kohtuotsuse Ungari justiitsministeeriumile.
- 13 Justiitsministeerium edastas saksakeelsed dokumendid Szombathelyi Törvényszékile (Szombathely kohus, Ungari) ehk eelotsusetaotluse esitanud kohtule, kelle sisulisse ja territoriaalsesse pädevusse kuulus kriminaalasjades tehtava rahvusvahelise koostöö seaduse § 46 kohaselt välisriigis tehtud kohtuotsuse kehtivuse tunnustamise menetluse läbiviimine.
- 14 Kohus analüüsis saadetud dokumente ja lasi need tõlkida ungari keelde. Menetluse käigus määras ta D. B. Ladale kaitsja ja tuvastas, et tema süüdimõistmine Austria kohtus ei olnud registreeritud Ungari karistusregistris, kuid see oli registreeritud Euroopa karistusregistrite infosüsteemis (ECRIS). Kohus tuvastas ka, et vabadusekaotusliku karistuse täideviimine on käimas.
- 15 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et sellise tunnustamise erimenetluse alguses tuleb kontrollida, kas välisriigi menetluses järgiti põhiõigusi ja Ungari kriminaalmenetluse seadustiku alussätteid.
- 16 Edasi näeb kõnealune erimenetlus ette, et välisriigis tehtud kohtuotsuse, käesoleval juhul Landesgericht Wiener Neustadti (liidumaa kohus Wiener Neustadtis, Austria) tehtud kohtuotsuse toime tunnustamiseks Ungaris peab asjaomane liikmesriigi kohus välisriigi kohtu tuvastatud faktiliste asjaolude põhjal hindama süüdimõistetu poolt toimepandud süütegu ja selle vajaduse korral uuesti kvalifitseerima, lähtudes faktiliste asjaolude ajal kehtinud Ungari karistusseadustiku asjakohastest sätetest.
- 17 Eelotsusetaotluse esitanud kohus täpsustab, et sellises kohtuasjas nagu käesolev tuleb samuti vajaduse korral välisriigi kohtuotsus Ungari karistusseadustiku kohaselt ümber sõnastada osas, mis puudutab mõistetud karistuse liiki ja rangust, tingimusel et karistus ei ole raskem kui välisriigi kohtuotsuses mõistetu.
- 18 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnul peaks välisriigi kohtuotsuse Ungaris tunnustamise erimenetlus praktikas tähendama esiteks välisriigi kohtute poolt juba kvalifitseeritud ja kohtuotsustes sedastatud tegude uuesti kvalifitseerimist ning teiseks välisriigi kohtute poolt mõistetud karistuste kohandamist vastavalt kohaldatavale Ungari õigusele. Ta leiab seetõttu, et asjaomane tunnustamise erimenetlus tundub toimivat justkui uue kriminaalmenetlusena isiku suhtes samadel faktilistel asjaoludel.
- 19 Tunnustamise erimenetluse lõpus lisatakse kohtute poolt tehtud süüdimõistvad otsused vastava isiku karistusregistrisse Ungaris, et neid süüdimõistvaid kohtuotsuseid saaks tulevikus arvesse võtta võimaliku kriminaalmenetluse raames, mis alustatakse Ungaris sama isiku suhtes teistel asjaoludel. Selliselt tunnustatud kohtuotsustega saab seega näiteks edaspidi põhjendada selle isiku suhtes retsidiivse käitumise tuvastamist.
- 20 Eelotsusetaotluse esitanud kohus kahtleb, kas selline välisriigis tehtud kohtuotsuste tunnustamise erimenetlus, nagu on ette nähtud kriminaalasjades tehtava rahvusvahelise koostöö seaduse §-des 46–48, on kooskõlas liidu õigusega, võttes eelkõige arvesse vastastikuse tunnustamise põhimõtet kriminaalasjades tehtava õiguslase koostöö valdkonnas ning *ne bis in idem*'i põhimõtet niisugusena, nagu need on sätestatud liidu esmases õiguses.

- 21 Kuna eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimused sarnanevad neile, mis esitati 9. juuni 2016. aasta kohtuotsuse Balogh (C-25/15, EU:C:2016:423) aluseks olnud kohtuasjas, teavitati eelotsusetaotluse esitanud kohut 14. septembri 2016. aasta kirjaga sellest kohtuotsusest. Nimetatud kohtuotsuses tõlgendas Euroopa Kohus nõukogu 26. veebruari 2009. aasta raamotsust 2009/315/JSK, mis käsitleb karistusregistrite andmete vahetamise liikmesriikidevahelist korraldust ja andmete sisu (ELT 2009, L 93, lk 23), ja nõukogu 6. aprilli 2009. aasta otsust 2009/316/JSK Euroopa karistusregistrite infosüsteemi (ECRIS) loomise kohta raamotsuse 2009/315/JSK artikli 11 kohaldamiseks (ELT 2009, L 93, lk 23) nii, et nendega on vastuolus selliste riigisiseste õigusnormide kohaldamine, millega nähakse ette erimenetlus, milles liikmesriigi kohus tunnustab teise liikmesriigi kohtu jõustunud kohtuotsust, millega isik on mõistetud süüdi kuriteo toimepanemises.
- 22 Kirjas, mis saabus Euroopa Kohtusse 12. oktoobril 2016, otsustas eelotsusetaotluse esitanud kohus oma eelotsusetaotluse alles jätta, täpsustades, et faktilised asjaolud, mille kohta tehti 9. juuni 2016. aasta kohtuotsus Balogh (C-25/15, EU:C:2016:423), puudutasid ainult Austria kohtu tehtud otsuse kirjaliku ja suulise tõlke kulusid, mis tuli selle kohtuotsuse toime tunnustamise erimenetluses Ungaris kanda Austrias süüdi mõistetud isikul, et ta saaks asjaomases tunnustamise erimenetluses kasutada oma emakeelt.
- 23 Szombathelyi Törvényszék (Szombathely kohus) märgib lisaks, et viidatud kohtuotsus ei toonud kaasa Ungari kohtute ühetaolist praktikat. Nii kasutab mõni kohus asjaomast tunnustamise erimenetlust edasi, samas kui teised lõpetavad need kohtuasjad jätkuta või siis ootavad, et muudetakse õigusnorme, millega tunnustamise erimenetlus on ette nähtud.
- 24 Lõpuks märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et 9. juuni 2016. aasta kohtuotsuses Balogh (C-25/15, EU:C:2016:423) ei käsitletud Euroopa Kohus raamotsust 2008/675, kuigi see on eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli olevas menetluses asjakohane, sest kui Ungaris on isiku suhtes alustatud kriminaalmenetlust, saab tema suhtes varem teistes liikmesriikides erinevatel asjaoludel tehtud süüdimõistvaid kohtuotsuseid arvesse võtta üksnes tingimusel, et nende välisriigis tehtud kohtuotsuste toime on liikmesriigi õiguses eelnevalt tunnustatud, arvestades et ilma sellise tunnustamiseta puudub neil kohtuotsustel igasugune õiguslik mõju.
- 25 Neil asjaoludel otsustas Szombathelyi Törvényszék (Szombathely kohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:
- „1 Kas ELTL artiklite 67 ja 82 sätteid tuleb tõlgendada nii, et need välistavad sellise seadusest tuleneva riigisisese kriminaalmenetluse välisriigi kohtuotsuse „tunnustamiseks“ või ülevõtmiseks või muu menetluse läbiviimise, milles välisriigi kohtuotsust tuleb lugeda selliseks kohtuotsuseks, nagu selle oleks teinud riigi enda kohus sellise süüdistatava suhtes, keda puudutavas kriminaalasjas on liidu mõne muu liikmesriigi kohtu otsusega tehtud lõplik otsus?
2. Kas Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklis 50 ja Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni artiklis 54 sätestatud põhimõttega *ne bis in idem* – võttes arvesse [raamotsust 2008/675] – on kooskõlas selline menetlus, mis on sätestatud [kriminaalasjades tehtava rahvusvahelise koostöö seaduse] §-des 46–48 eesmärgiga „tunnustada“ Ungaris „toimet omavatena“ välisriigi kohtuotsuseid, mis on tehtud mõnes teises liikmesriigis läbiviidud ja lõpetatud kriminaalmenetluses – see tähendab teises liikmesriigis, aga sama isiku poolt ja sama teo toimepanemise eest – ja mille eesmärk ei ole tegelikult mitte kõnealuste kohtuotsuse täideviimine, vaid neile hilisemates kriminaalmenetlustes tuginemise põhjendamine?“

Eelotsuse küsimuste analüüs

Esimene küsimus

- 26 Esimese küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas raamotsust 2008/675 koostoimes ETL artikliga 82 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus, kui isiku suhtes uue kriminaalmenetluse alustamise korral peavad liikmesriigi kohtud mõnes teises liikmesriigis sama isiku suhtes erinevatel asjaoludel tehtud varasema jõustunud süüdimõistva kohtuotsuse arvessevõtmiseks eelnevalt läbi viima sellise tunnustamise erimenetluse, nagu on kõne all põhikohtuasjas.
- 27 Kõigepealt on oluline märkida, et raamotsuse 2008/675 artikli 1 lõige 1 näeb ette, et selle raamotsuse eesmärk on kindlaks määrata tingimused, mille kohaselt võetakse liikmesriigis isiku vastu alustatud kriminaalmenetluses arvesse sama isiku suhtes teises liikmesriigis muudel asjaoludel tehtud varasemaid süüdimõistvaid kohtuotsuseid (21. septembri 2017. aasta kohtuotsus Beshkov, C-171/16, EU:C:2017:710, punkt 25).
- 28 Selleks on kõnealuse raamotsuse artikli 3 lõikes 1 koostoimes põhjendusega 5 määratud liikmesriikidele kohustus tagada, et menetluses võetakse teistes liikmesriikides tehtud varasemaid süüdimõistvaid kohtuotsuseid, mille kohta on saadud teavet vastavalt vastastikust õigusabi või karistusregistrite andmete vahetamist käsitlevatele kohaldatavatele õigusaktidele, esiteks arvesse sellises ulatuses, nagu liikmesriigi õiguse kohaselt võetakse arvesse riigisiselt tehtud varasemaid süüdimõistvaid kohtuotsuseid, ja teiseks antakse neile samaväärne õiguslik toime nagu liikmesriigi õiguse alusel tehtud otsustele, olenemata sellest, kas see toime puudutab faktilisi asjaolusid või menetlus- või materiaalõigust (21. septembri 2017. aasta kohtuotsus Beshkov, C-171/16, EU:C:2017:710, punkt 26).
- 29 Raamotsuse artikli 3 lõikes 2 on täpsustatud, et seda kohustust kohaldatakse kriminaalmenetluse kohtueelses etapis, kohtumenetluse käigus ning süüdimõistva kohtuotsuse täideviimisel eelkõige seoses kohaldatava menetluskorraga, sealhulgas seoses kuriteo määratlemise, karistuse liigi ja raskusastme määramise ja kohtuotsuste täitmise korraga. Raamotsuse põhjendustes 2 ja 7 on sellega seoses sedastatud, et liikmesriigi kohtul peab olema võimalik võtta arvesse teistes liikmesriikides tehtud süüdimõistvaid kohtuotsuseid, sealhulgas ka selleks, et teha kindlaks nende täitmisele pööramise kord, ja nende süüdimõistvate kohtuotsuste toime peaks olema samaväärne siseriiklike otsuste toimega igas kriminaalmenetluse etapis (21. septembri 2017. aasta kohtuotsus Beshkov, C-171/16, EU:C:2017:710, punkt 27).
- 30 Eeltoodust tuleneb eelkõige, et kõnealune raamotsus puudutab põhimõtteliselt olukordi, kus varem teises liikmesriigis süüdi mõistetud isiku suhtes on alustatud uut kriminaalmenetlust. Mõiste „uus kriminaalmenetlus“ hõlmab kohtueelset etappi, kohtumenetlust ennast ja süüdimõistva kohtuotsuse täideviimist.
- 31 Ent nagu nähtub Euroopa Kohtu käsutuses olevast toimikust, ei ole D. B. Lada suhtes Ungaris alustatud uut kriminaalmenetlust eelmises punktis esitatud tähenduses, mispuhul tuleks asjaomasel liikmesriigi kohtul otsustada, kas Austria kohtu tehtud otsust arvesse võtta.
- 32 Samas, nagu ka kohtujurist oma ettepaneku punktis 73 on märkinud, nähtub eelotsusetaotlusest, et kujutab välisriigis tehtud kohtuotsuse tunnustamise erimenetlus, mis on ette nähtud kriminaalasjades tehtava rahvusvahelise koostöö seaduse §-des 46–48, endast Ungari ametivõimude jaoks eelnev etappi, mis on vajalik selleks, et võtta Ungaris sama isiku suhtes alustatud uues kriminaalmenetluses arvesse varem sama isiku suhtes erinevatel asjaoludel teise liikmesriigi kohtu tehtud süüdimõistvat otsust. Seega, kuna käsitletav tunnustamise erimenetlus on vältimatu, et võtta arvesse välisriikide süüdimõistvaid kohtuotsuseid, mis puudutavad isikut juhul, kui tema suhtes alustatakse uut kriminaalmenetlust, tundub see tunnustamise erimenetlus olevat raamotsuse 2008/675 rakendamisega lahutamatu seotud.

- 33 Järelikult on selleks, et anda eelotsusetaotluse esitanud kohtule tarvilik vastus, asjakohane tõlgendada raamotsust 2008/675, kontrollimaks, kas selline välisriigi kohtuotsuse tunnustamise erimenetlus, nagu on kõne all põhikohtuasjas, ei võta raamotsuselt kogu selle kasulikku mõju.
- 34 Eelotsusetaotlusest ja Euroopa Kohtule esitatud toimikust nähtub, et kriminaalasjades tehtava rahvusvahelise koostöö seaduse §-des 46–48 on kehtestatud erimenetlus, millega Ungari pädevad kohtud eelnevalt tunnustavad välisriigi kohtute lõplikke süüdimõistvaid otsuseid ja mille eesmärk on anda otsusele, millega neid süüdimõistvaid otsuseid tunnustatakse, mõju, mis on Ungari kohtu süüdimõistval otsusel.
- 35 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnul hõlmab see menetlus välisriigi süüdimõistva kohtuotsuse analüüsimist, et kõigepealt kontrollida eelkõige seda, kas välisriigi menetluses järgiti põhiõigusi. Järgmiseks, nagu eespool punktis 18 on märgitud, peab pädev kohus vajaduse korral süüteo uuesti kvalifitseerima vastavalt asjaolude toimumise ajal kehtinud Ungari karistusseadustikule ja muutma teise liikmesriigi kohtu mõistetud karistuse või võetud meetme liiki või rangusastet juhul, kui see ei vasta täielikult Ungari õiguses sätestatud.
- 36 Nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 75 on välja toonud, aitab raamotsus 2008/675 tugevdada vastastikust usaldust Euroopa õiguslalal, kuna sellega edendatakse sellist õiguskultuuri, milles teises liikmesriigis tehtud varasemaid süüdimõistvaid otsuseid võetakse põhimõtteliselt arvesse.
- 37 Sellega seoses tuleb märkida, et selline liikmesriigi kehtestatud tunnustamise erimenetlus, nagu on kõne all põhikohtuasjas ja mille raames tuleb teise liikmesriigi kohtu varasema süüdimõistva otsuse puhul kontrollida, kas see kohus on järginud puudutatud isiku põhiõigusi, võib erandlike asjaolude puudumisel seada kahtluse alla vastastikuse tunnustamise põhimõtte ja seega ka raamotsuse 2008/675 ühe eesmärkidest (vt selle kohta 18. detsembri 2014. aasta arvamus 2/13 (Euroopa Liidu ühinemine Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooniga), EU:C:2014:2454, punkt 191, ja 5. aprilli 2016. aasta kohtuotsus Aranyosi ja Căldăraru, C-404/15 ja C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, punkt 78).
- 38 Konkreetsemalt, nagu on öeldud kõnealuse raamotsuse põhjenduses 2, soovitakse sellega rakendada kriminaalasjades tehtud otsuste vastastikuse tunnustamise põhimõtet, mis on sätestatud ELTL artikli 82 lõikes 1, mis asendab ELL artikli 31, mille alusel see raamotsus vastu võeti. Nimetatud põhimõttega on vastuolus, kui kõnealuse raamotsuse kontekstis tuleb teises liikmesriigis varem tehtud süüdimõistva otsuse arvessevõtmiseks eelnevalt läbi viia riigisisene tunnustamismenetlus ja kui selles menetluses see otsus uuesti läbi vaadatakse (vt selle kohta 21. septembri 2017. aasta kohtuotsus Beshkov, C-171/16, EU:C:2017:710, punkt 36 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 39 Seega keelabki raamotsuse 2008/675 artikli 3 lõige 3 sõnaselgelt sellise läbivaatamise, nagu on käsitluse all põhikohtuasjas, kuna teistes liikmesriikides varem tehtud süüdimõistvaid otsuseid tuleb arvesse võtta selliselt, nagu need on kuulutatud (vt analoogia alusel 21. septembri 2017. aasta kohtuotsus Beshkov, C-171/16, EU:C:2017:710, punkt 37).
- 40 Kuigi selline uuesti läbi vaatamine nagu põhikohtuasjas, mis võib viia kuriteo uuesti kvalifitseerimise ja teises liikmesriigis mõistetud karistuse muutmiseni, on raamotsusega 2008/675 vastuolus, tuleb siiski tõdeda, et raamotsus ei takista uut kriminaalmenetlust läbi viival liikmesriigil täpsustada eeskirju, mille kohaselt teises liikmesriigis varem tehtud süüdimõistvaid otsuseid arvesse võtta, kui sellise täpsustamise ainus eesmärk on kindlaks teha, kas asjaomastel süüdimõistvatel otsustel võib olla samasugune õiguslik toime nagu see, mis on omamaistel süüdimõistvatel otsustel riigisisese õiguse kohaselt.
- 41 Sellist järeldust kinnitab raamotsuse põhjendus 13, mille kohaselt ei peaks asjaolu, et varasemat süüdimõistvat kohtuotsust ei saa läbi vaadata, takistama liikmesriiki tegemast vajaduse korral otsust anda sellisele varasemale süüdimõistvale kohtuotsusele samaväärne õiguslik toime.

- 42 Nimelt, nagu nähtub kõnealuse raamotsuse põhjendusest 5, ei ole raamotsuse „eesmärk [...] ühtlustada erinevate siseriiklike õigusaktidega varasematele süüdimõistvatele kohtuotsustele antud tagajärgi ja kohustus võtta teistes liikmesriikides tehtud varasemaid süüdimõistvaid kohtuotsuseid arvesse kehtib ainult sellises ulatuses, nagu siseriikliku õiguse kohaselt võetakse arvesse liikmesriigis tehtud varasemaid süüdimõistvaid kohtuotsuseid“.
- 43 Raamotsuse põhjenduses 6 on selle kohta öeldud, et „[s]eetõttu ei sisalda [...] raamotsus kohustust võtta selliseid varasemaid süüdimõistvaid kohtuotsuseid arvesse näiteks siis, kui kohaldatavate õigusaktide kohaselt saadud teave ei ole piisav, kui süüdimõistva kohtuotsuse tegemine siseriiklikult ei oleks olnud võimalik sellise teo suhtes, mille suhtes varasem süüdimõistev kohtuotsus oli tehtud, või kui varem määratud karistust siseriiklikus õigussüsteemis ei tunta“.
- 44 Seega, isegi kui raamotsus ei takista liikmesriigil teha vajaduse korral otsust, mis võimaldab anda teises liikmesriigis varem tehtud süüdimõistvale kohtuotsusele samaväärse õigusliku toime, ei saa sellise otsuse tegemine siiski mingil juhul tähendada, et nõutakse sellise eelneva riigisisese tunnustamise erimenetluse rakendamist, nagu on käsitluse all põhikohtuasjas (vt analoogia alusel 21. septembri 2017. aasta kohtuotsus Beshkov, C-171/16, EU:C:2017:710, punkt 38).
- 45 Lisaks, nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 86 on märkinud, tuleb sellise otsuse vastuvõtmist, mis võimaldab anda teises liikmesriigis varem tehtud süüdimõistvale kohtuotsusele samaväärse õigusliku toime, nagu on viidatud raamotsuse 2008/675 põhjenduses 13, analüüsida juhtumi kaupa, arvestades konkreetse olukorra asjaolusid. See õigus ei saa põhjendada teises liikmesriigis tehtud süüdimõistvate kohtuotsuste suhtes tunnustamise erimenetluse rakendamist, mis on esiteks vajalik selleks, et kõnealuseid süüdimõistvaid kohtuotsuseid saaks arvesse võtta uues kriminaalmenetluses, ja mis võib teiseks kaasa tuua toimepandud süüteo ja mõistetud karistuse uuesti kvalifitseerimise.
- 46 Pealegi on Euroopa Kohus 9. juuni 2016. aasta kohtuotsuses Balogh (C-25/15, EU:C:2016:423, punktid 53 ja 55) juba leidnud, et raamotsust 2009/315 ja otsust 2009/316 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus selliste liikmesriigi õigusnormide kohaldamine, millega kehtestatakse niisugune välisriigi kohtuotsuste tunnustamise erimenetlus, nagu on sätestatud Ungari kriminaalasjades tehtava rahvusvahelise koostöö seaduse §-des 46–48, eelkõige seetõttu, et niisugune menetlus, mis eelneb süüdimõistvate kohtuotsuste karistusregistrisse kandmisele ning eeldab nende otsuste edastamist ja tõlkimist, võib karistusregistrisse kandmist oluliselt aeglustada, muuta teabe vahetamise liikmesriikide vahel keerulisemaks, muuta otsuses 2009/316 ette nähtud masintõlke mehhanismi kasutuks ning seega ohustada raamotsuse 2009/315 ja nimetatud otsuse eesmärkide saavutamist.
- 47 Sellega seoses tuleb märkida, et raamotsus 2009/315 ja raamotsus 2008/675 on lahutamatuult seotud. Nimelt on oluline, et liikmesriikide pädevad ametivõimud teeks kuritegudes süüdimõistvate kohtuotsuste kohta teavet vahetades hoolikalt ja ühtselt koostööd, vältimaks olukorda, et riigisiseseid kohtuorganid, kel tuleb läbi viia uus kriminaalmenetlus isiku suhtes, kes on teiste liikmesriikide kohtutes erinevatel asjaoludel juba süüdi mõistetud, teevad otsuse ilma, et neil oleks võimalik varasemaid süüdimõistvaid kohtuotsuseid arvesse võtta. Seega rikuvad riigisiseseid menetlused, mis võivad seda hoolikat teabevahetust kahjustada, nii raamotsust 2009/315 koostoimes otsusega 2009/316 kui ka raamotsust 2008/675.
- 48 Järelikult tuleb raamotsust 2008/675 koostoimes ELTL artikliga 82 tõlgendada nii, et sellega on vastuolus, kui isiku suhtes uue kriminaalmenetluse alustamise korral peavad liikmesriigi kohtud mõnes teises liikmesriigis sama isiku suhtes erinevatel asjaoludel tehtud varasema jõustunud süüdimõistva kohtuotsuse arvessevõtmiseks eelnevalt läbi viima sellise tunnustamise erimenetluse, nagu on kõne all põhikohtuasjas.

Teine küsimus

- 49 Esimesele eelotsuse küsimusele antud vastust arvestades ei ole teisele küsimusele vaja vastata.

Kohtukulud

- 50 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (teine koda) otsustab:

Nõukogu 24. juuli 2008. aasta raamotsust 2008/675/JSK, mis käsitleb Euroopa Liidu liikmesriikides tehtud süüdimõistvate kohtuotsuste arvessevõtmist uutes kriminaalmenetlustes, koostoimes ELTL artikliga 82 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus, kui isiku suhtes uue kriminaalmenetluse alustamise korral peavad liikmesriigi kohtud mõnes teises liikmesriigis sama isiku suhtes erinevatel asjaoludel tehtud varasema jõustunud süüdimõistva kohtuotsuse arvessevõtmiseks eelnevalt läbi viima sellise tunnustamise erimenetluse, nagu on kõne all põhikohtuasjas.

Allkirjad